

pro města a obce

informace
pro zastupitele
a úřady

prosinec 2019

- Výkonná ředitelka SMO ČR Radka Vladyková myslí na lidi
- Jak obcím mohou sloužit velká data
- Pozor na vlastnictví chodníku

Posune nás do Evropy

Co přináší nový zákon o výrobcích s ukončenou životností v oblasti elektroodpadu

■ Vláda České republiky nyní schvaluje návrhy nových odpadových zákonů. Součástí balíčku je i zákon o výrobcích s ukončenou životností. Tento zákon řeší tzv. rozšířenou odpovědnost výrobce za jeho vysloužilé výrobky, např. v oblasti elektroodpadu.

Řada elektrických a elektronických výrobků totiž obsahuje nebezpečné látky, které jsou škodlivé pro životní prostředí (např. zářivky obsahují rtuť, lednice freony atd.). V jiných typech elektrozařízení se naopak nacházejí cenné suroviny (např. zlato v mobilech, železo ve sporácích atd.). Rozšířená odpovědnost výrobce tedy vznikla hlavně proto, aby se zabránilo úniku nebezpečných látek z těchto použitých zařízení do životního prostředí, a také proto, aby se zachovaly cenné suroviny, které by bylo jinak nutné těžit z přírody.

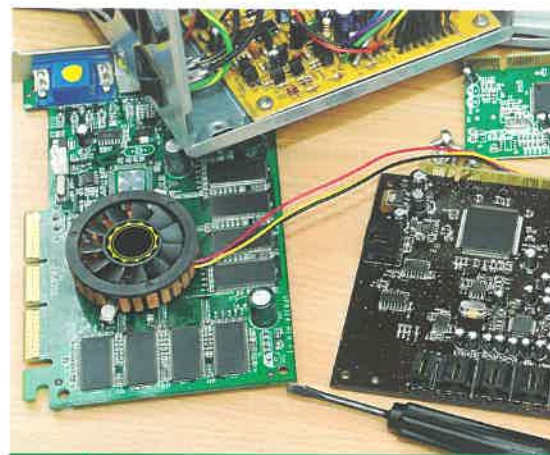
Dalším důležitým cílem rozšířené odpovědnosti je přimět a motivovat výrobce k produkci takových zařízení, která bude možné snadno a efektivně recyklovat (tzv. ekodesign).

Rozšířená odpovědnost výrobce elektrozařízení je stanovena směrnicí EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních

a platí pro všechny členské země EU včetně České republiky již od roku 2003. Výrobci si mohou plnit svoji povinnost sběru a ekologické recyklace elektroodpadu sami nebo si mohou založit specializovanou soukromou firmu (tzv. kolektivní systém), která sbírá elektroodpad za ně. Účast v kolektivním systému je pro výrobce dobrovolná. Sběr elektroodpadu, zejména těch skupin elektroodpadu, které jsou zároveň i nebezpečným odpadem, je nicméně v České republice dlouhodobě problematický. Nové odpadové zákony by měly tento stav zlepšit. Níže se tedy podíváme, jaké novinky v oblasti sběru elektroodpadu nové zákony přinášejí.

POVINNÉ CÍLE

Jedním z největších problémů v oblasti sběru elektroodpadu v České republice je dnes to, že výrobci nemají nastavené žádné povinné cíle sběru na separátní sběr těch skupin elektroodpadu, které jsou nebezpečným odpadem. Jak jsme naznačili výše, sbírají se především proto, aby neohrozily zdraví občanů a nepoškodily životní prostředí. Ostatní typy elektroodpadu nejsou nebezpečným odpadem (tj. malé a velké spotřebiče, IT technika

Recyklací vyřazených počítačů, mobilů a další elektroniky lze získat drahé kovy

apod.) a sbírají se především kvůli využití dobře recyklovatelných a zpeněžitelných materiálů (železo, měď, hliník, zlato atd.). Tyto materiály tedy není nutné znovu těžit a recyklace tak napomáhá k ochraně životního prostředí.

Pro někoho to může znít velmi překvapivě, ale podle platné právní úpravy v České republice dnes výrobci, potažmo jejich kolektivní systémy, nemají nastavené žádné povinné cíle na separátní sběr a recyklaci těch skupin elektroodpadu, které jsou nebezpečným odpadem. V rámci EU je to ovšem naprosto unikátní jev. Separátní sběr nebezpečného odpadu je totiž dle výše uvedené směrnice EU povinný. V drtivé většině jejich členských zemí je proto nastaven nějaký systém nebo nástroj, který má zaručit, že výrobci/kolektivní systémy budou sbírat především a přednostně nebezpečný elektroodpad. Nejčastěji jsou tímto nástrojem specifické cíle pro separátní sběr těch skupin elektroodpadu, které jsou nebezpečným odpadem. Nové odpadové zákony zavádějí povinné cíle na separátní sběr skupin nebezpečného elektroodpadu konečně i u nás. Doháníme tak vyspělé evropské země, kde obdobná pravidla platí již delší dobu.

ÚČINNÉ NÁSTROJ

Množství (váha) elektroodpadu, který bude muset ten který kolektivní systém sebrat a zrecyklovat, vychází procentuálně z toho, kolik jeho účastníci (výrobci) prodali nových elektrozařízení (v tunách).

Velké spotřebiče (např. pračky či sporáky) jsou cenným zdrojem železa a hliníku

Pokud tedy kupříkladu výrobci registrovaní v nějakém kolektivním systému prodali 100 tun nových zářivek, jejich kolektivní systém musí následně splnit určitou minimální míru sběru, např. 65 % (v praxi tedy sebrat a zrecyklovat minimálně 65 tun zářivek). Samozřejmě, že se našli „koumáci“, které napadlo, že pokud by se nevykázalo 100 tun prodaných zářivek, ale třeba jen 10 tun, tak by nebylo nutné sebrat 65 tun, ale jen 6,5 tony. Odborně se toto počínání označuje jako „zkreslování budoucí sběrové povinnosti“. Laicky řečeno, jde o falšování, které je samozřejmě naprosto nelegální. Je potřeba podotknout, že to není žádná česká specialita, podobný problém se objevil i v řadě jiných evropských zemí. Nicméně prakticky všude v EU (např. v Německu, Francii, Holandsku, Belgii, Španělsku, Portugalsku, Dánsku atd.), mají kolektivní systémy povinnost vykazovat na ministerstvo životního prostředí (nebo jiný odpovědný orgán) hmotnosti nových prodaných elektrozařízení detailně po jednotlivých producentech (tj. výrobcích/dovozcích) a po jednotlivých skupinách elektrozařízení. Tímto detailním vykazováním se totiž dá velmi efektivně předcházet pokusům o falšování množství prodaných elektrozařízení, z nichž se odvíjí nastavení výše cílů sběru. Rovněž to umožňuje velmi efektivní křížovou kontrolu. Česká republika byla doposud jednou z mála zemí EU, kde toto opatření nebylo prozatím zavedeno. Návrh zákona toto opatření proti falšování budoucí sběrové povinnosti zavádí konečně i u nás.

STEJNÉ PŘÍSPĚVKY PRO VŠECHNY

Již podle aktuální právní úpravy by měli malí i velcí výrobci platit kolektivnímu systému stejné příspěvky za sběr a ekologickou recyklaci elektroodpadu. Myšleno samozřejmě stejné příspěvky za sběr a recyklaci jednoho spotřebiče nebo 1 kg elektroodpadu. Bohužel, některé kolektivní systémy se tento princip nediskriminace malých výrobců snažily různými způsoby obcházet, např. poskytováním nesmyslných objemových slev pro velké výrobce. Nově to však již

není možné, protože diskriminaci malých výrobců striktně zakazuje nová směrnice EU, která nařizuje rovnost velkých i malých výrobců v placení jednotkových příspěvků. Stejně jednotné příspěvky jsou konečně jasně nastaveny i v nové české odpadové legislativě. Takže všechny objemové slevy či jiné tzv. VIP slevy budou novou odpadovou legislativou jednoznačně zakázány.

POVINNOST VIDITELNÉHO PŘÍSPĚVKU

Nové odpadové zákony rovněž zavádějí povinnost tzv. viditelného příspěvku. Viditelný příspěvek znamená, že prodejce (elektroprodejna, e-shop atd.) musí na cenovce nového elektrozařízení jasně a viditelně uvádět výši příspěvku, který výrobce platí za sběr a recyklaci takového spotřebiče. Toto nařízení má dva hlavní důvody. Za prvé se takto ihned pozná, zda je výrobce nějakým způsobem zapojen do sběru a recyklace elektrozařízení, za druhé je viditelný příspěvek důležitý také proto, aby bylo jasné, že příspěvky jsou pro všechny výrobce v rámci jednoho kolektivního systému stejné, a že tedy nedochází k cenové diskriminaci malých výrobců. Toto nové opatření tedy přispívá k větší transparentnosti a snadnějšímu odhalování těch výrobců a kolektivních systémů, které by se pokoušely obcházet, nebo dokonce porušovat odpadové zákony.

ZVÝŠENÍ POČTU SBĚRNÝCH MÍST

Doposud kolektivní systémy musely zřídit nejméně jedno veřejné místo zpětného odběru v každé obci, městském obvodu nebo městské části s počtem více než 2 000 obyvatel. To je zhruba 850 sběrných míst za celou Českou republiku. Toto pravidlo bylo zavedeno před několika lety a ve své době znamenalo určitý pokrok, protože dříve nebyla žádná povinnost zřídit minimální sběrnou síť na elektroodpad. Nicméně časem se ukázaly i slabiny tohoto nastavení. Sběrná místa se koncentrují zejména ve větších sídlech (nad 2 000 obyvatel), ve středních obcích mezi 2 000–3 000 obyvateli je sběrných míst často až zbytečně moc (5 až 6, podle počtu kolektivních systémů), v malých obcích s méně

než 2 000 obyvateli pak sběrná místa naopak zcela chybí. Nově je tedy do zákona zavedeno pravidlo, že každý kolektivní systém musí vytvořit minimálně 1 065 sběrných míst rovnoměrně rozložených po celém území České republiky v návaznosti na počet obyvatel v jednotlivých krajích. Nové odpadové zákony tedy přinášejí nejenom zvýšení minimálního počtu sběrných míst na elektroodpad z 850 na 1 065, ale navíc ještě budou muset být tato sběrná místa lépe a pravidelněji rozmístěna po celém území České republiky. Jedná se tedy o posun správným směrem.

ODPOVĚDNOST VÝROBCE

Nositelem rozšířené odpovědnosti výrobce jsou výrobci, nikoliv kolektivní systémy. Účastí v kolektivním systému rozšířená odpovědnost výrobce nezaniká! Výrobce se tedy rozšířené odpovědnosti výrobců nemůže jednoduše zbavit tím, že se stane účastníkem kolektivního systému. Pokud kolektivní systém povinnosti řádně neplní, je za neplnění těchto povinností odpovědný jak výrobce, tak kolektivní systém. A to společně a nerozdílně. Toto je velmi rozumné ustanovení, protože v opačném případě by to vedlo k tomu, že by výrobci rezignovali na opatření a vybírali by si ty nejnižší kolektivní systémy, které by nízkých cen mohly dosahovat například tak, že by elektroodpad vůbec neshíraly nebo by ho místo ekologické recyklace mohly třeba sypat do řeky. Tímto je zajištěno, že výrobce musí zvážit, do jakého kolektivního systému se přihlásí. Výrobci jsou tak motivováni postoupovat při volbě kolektivního systému obezřetně a v průběhu účasti se zajímat o způsob jeho fungování.

Toto jsou ve stručnosti hlavní změny, které přináší nová odpadová legislativa v oblasti elektroodpadu. Novinky jsou to velmi pozitivní. Je vidět, že Ministerstvo životního prostředí připravilo skutečně nový a moderní zákon, který by měl v rámci sběru elektroodpadu konečně přiblížit Českou republiku k vyspělým západoevropským zemím. ●

Petr Číhal, obchodní ředitel kolektivního systému Ekolamp